

ACTORII NON-STATALI ȘI NIVELUL DE AMENINȚARE CHIMICĂ ÎN ORIENTUL MIJLOCIU ȘI AFRICA DE NORD

Locotenent-colonel (rez.) Carol-Teodor PETERFI

*Membru al Centrului de cercetare științifică
în domeniul securității naționale, europene și euroatlantice/
Universitatea Națională de Apărare „Carol I”.
Student doctorand al Universității din Tartu, Estonia.*

Începute, inițial, ca acțiuni menite, în principal, a produce mișcări guvernamentale, revoluțiile arabe au degenerat, rapid, în conflicte etnice și sectariste, afectând mii de oameni și generând cele mai mari crize umanitare, după cel de al Doilea Război Mondial.

Incapacitatea guvernelor naționale de a rezolva crizele a condus la apariția și dezvoltarea unor grupări islamice radicale ce caută să acapareze puterea politică și părți importante din teritoriu. Extinzându-se pe arii extinse din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, unele dintre aceste grupări au devenit amenințări reale, în termeni de arme de distrugere în masă, luând în considerare capacitățile acestora de a dezvolta și utiliza arme chimice în acțiunile lor militare și teroriste. Prezentul articol intenționează să determine nivelul de amenințare chimică pe care îl pot exercita aceste grupări jihadiste radicalizate.

Cuvinte-cheie: Statul Islamic, Ansar al-Islam, nivel de amenințare chimică, atacuri chimice, al-Qaeda.

Autorul a obținut Premiul Nobel pentru Pace în anul 2013, împreună cu echipa din care făcea parte, în calitate de inspector (specialist în muniții chimice)/Organizația pentru interzicerea armelor chimice.

Introducere

De aproape 10 ani, din decembrie 2010, țările situate în Orientul Mijlociu și Africa de Nord se află sub o pleiadă continuă de transformări sociale și politice. Așa-numita „Primăvară Arabă” a condus nu numai la răsturnarea guvernelor autoritare din Libia și Egipt, dar și la inițierea unor conflicte interne extrem de sângeroase în țări precum Siria și Irak. Deși, pe termen lung, aceste tulburări și conflicte sociale pot conduce la schimbări politice semnificative și crearea unor sisteme politice democratice și prospere, pe termen scurt, se pare că toate țările din zona geografică analizată vor trebui să facă față unor situații politice și de securitate extrem de volatile și instabile.

Acest articol analizează nivelul de amenințare chimică, biologică, radiologică și nucleară (CBRN) creat de instabilitatea post-tranzițională generată de „Primăvară Arabă” și impactul acesteia asupra situației de neproliferare a armelor neconvenționale, în special a celor chimice. Analiza se va concentra pe grupările jihadiste radicalizate care au preocupări legate de dezvoltarea și utilizarea armelor chimice pentru obținerea scopurilor politico-militare ale acestora. Câteva dintre statele din zona Orientului Mijlociu și al Africii de Nord au dezvoltat programe de înarmare chimică.

În ciuda eforturilor concentrate ale statelor posesoare și Organizației de interdicție a armelor chimice, nivelul de expertiză privitor la procesul de obținere a armelor chimice este încă prezent în zonă și mulți dintre experții existenți, din diferite rațiuni (economice, convingeri politice, frustrări personale, amenințare, securitate personală și a familiei, ideologice etc.), au ales să se asocieze diferitelor grupări jihadiste și să dezvolte pentru acestea programe de dezvoltare a armelor chimice și biologice. Ca atare, pe baza analizei efectelor „Primăverii Arabe” în zonă, articolul va analiza capacitățile chimice ale diferitelor grupări jihadiste active din zona de interes și nivelul de amenințare chimică aferent.

Pe baza analizei efectelor „Primăverii Arabe” în zonă, articolul va analiza capacitățile chimice ale diferitelor grupări jihadiste active din zona de interes și nivelul de amenințare chimică aferent.

Din punct de vedere doctrinar, se considera că armele neconvenționale pot contracara superioritatea militară a statelor dezvoltate și pot influența balanța politico-militară în diferite regiuni. Ca atare, în Orientul Mijlociu și în Africa de Nord, state precum Libia, Egiptul, Siria și Irakul au inițiat diverse programe de înarmare în care armele neconvenționale au ocupat un loc central.

Scurt istoric al programelor de înarmare chimică în Orientul Mijlociu și Africa de Nord

După Primul Război Mondial, arma chimică a devenit o preocupare permanentă a țărilor dezvoltate economic și s-a considerat că numai o dezvoltare economică adecvată poate susține un astfel de program de înarmare. Între anii 1960 și 1970, armele neconvenționale au devenit gradual parte integrantă a arsenalului țărilor în curs de dezvoltare. Din punct de vedere doctrinar, se considera că armele neconvenționale pot contracara superioritatea militară a statelor dezvoltate și pot influența balanța politico-militară în diferite regiuni. Ca atare, în Orientul Mijlociu și în Africa de Nord, state precum Libia, Egiptul, Siria și Irakul au inițiat diverse programe de înarmare în care armele neconvenționale au ocupat un loc central. Pentru scopul acestui articol, voi prezenta pe scurt caracteristicile programului de înarmare neconvențională a celor patru țări de interes.

Libia și-a început programul de înarmare chimică și biologică în anii '80, sub conducerea liderului totalitar Muammar Gaddafi. Doi factori politico-militari pot fi considerați primordialii în demararea unui astfel de program. Primul element considerat important de către colonelul Gaddafi a fost cel de a balansa inferioritatea militară a Libiei față de vecinii săi, în special Egiptul și Israelul. Cel de-al doilea element îl reprezintă cursa regională a înarmării și pericolul unor țări ca Siria și Irak, care erau foarte aproape de achiziționarea armelor neconvenționale. Mai mult, în acest context politico-militar, calculele lui Gaddafi demonstrau că succesul obținut în dezvoltarea unui program de înarmare chimică îi va asigura lui și regimului său imunitate împotriva oricărei încercări de răsturnare a acestuia.

În anii '80, regimul Gaddafi a construit trei facilități de producție a armelor chimice¹. Prima facilitate a fost construită la Rabta, lângă Tripoli, sub numele de *Pharma-150* și avea o capacitate de producție a agenților neuroparalitici sau vezicantți de 4,5 tone pe zi². Libia a construit asemenea alte două facilități³, puternic fortificate împotriva oricărui atac aerian. Odată cu dezvoltarea producției de agenți chimici de luptă,

¹ *Country Profile, Nuclear Threat Initiative*, <http://www.nti.org/country-profiles/libya/>, accesat la 17 iulie 2018.

² Joshua Sinai, „*Libya's Pursuit of Weapons of Mass Destruction*”, în *Nonproliferation Review*, primăvara-vara 1997, <http://cns.miis.edu/npr/pdfs/sinai43.pdf>, accesat la 17 octombrie 2018.

³ *Ibidem*.

Libia a început și dezvoltarea producției diversilor vectori de purtare la țintă, punând un accent deosebit pe rachetele balistice⁴. În 1993, Libia, ca și Egiptul și câteva țări arabe au anunțat că nu vor semna Convenția de Interzicere a Armelor Chimice (CIAC) dacă Israelul nu va renunța la programul său de înarmare nucleară. În 2003, în urma unui pact secret cu Marea Britanie, care avea ca scop normalizarea relațiilor Libiei cu comunitatea internațională, aceasta a permis inspectarea facilităților sale de producție a armelor neconvenționale de către o echipă de inspecție americano-britanică⁵. Drept urmare a acestei inspecții, în decembrie 2003, Libia a anunțat că renunță la programele sale de înarmare neconvenționale și aderă la toate tratatele de neproliferare a armelor de distrugere în masă⁶. În 2004, Libia a transmis o declarație parțială către Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice (OIAC)⁷, în care declara posesia a 3.500 de bombe destinate a fi încărcate cu agenți chimici de luptă diverși, precum și a 24,7 tone de iperită și 1.390 de tone de precursori ai agenților chimici de luptă⁸. Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice a început activitățile de inspecții sistematice asupra declarației Libiei. Inspecțiile OIAC au dovedit că arsenalul declarat a fost supraestimat, iar acesta se afla în condiții de degradare majoră.

Interesul **Siriei** pentru armele neconvenționale a început în anii '70 și sunt dovezi că, înainte de Războiul de Yom Kippur, din 1973, Egiptul a ajutat Siria în inițierea programelor sale de dezvoltare a capacităților CBRN⁹. La începutul programului, Siria a achiziționat capacități CBRN din alte țări, dar a trecut și la dezvoltarea acestor capacități în complexe de producție proprii. Programul de înarmare chimică a Siriei a fost motivat de încercările acesteia de a echilibra ecuația de securitate din zonă și de a-și crea un avantaj față de superioritatea militară convențională a Israelului. Mai mult, pentru a anula superioritatea aeriană a Israelului, regimul Hafez al-Assad a decis dezvoltarea unor capacități balistice care puteau lovi teritoriul Israelului cu focoaase chimice sau biologice¹⁰.

Programul de înarmare chimică a Siriei a fost motivat de încercările acesteia de a echilibra ecuația de securitate din zonă și de a-și crea un avantaj față de superioritatea militară convențională a Israelului. Mai mult, pentru a anula superioritatea aeriană a Israelului, regimul Hafez al-Assad a decis dezvoltarea unor capacități balistice care puteau lovi teritoriul Israelului cu focoaase chimice sau biologice.

⁴ Country Profile, Nuclear Threat Initiative, loc. cit.

⁵ Ibidem.

⁶ Arms Control Association, „Chronology of Libya’s Disarmament and Relations with the United States”, <http://www.armscontrol.org/factsheets/LibyaChronology>, accesat la 23 noiembrie 2018.

⁷ Ibidem.

⁸ Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, „OPCW Inspectors Return to Libya”, <http://www.opcw.org/the-opcw-and-libya/opcw-inspectors-return-to-libya/>, accesat la 17 octombrie 2018.

⁹ Country Profile, Nuclear Threat Initiative, <http://www.nti.org/country-profiles/syria/>.

¹⁰ Ibidem.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Irakul a început dezvoltarea unor programe de înarmare chimică la începutul anilor '60. Pe timpul războiului dintre Iran și Irak, acesta din urmă a întreprins pe scară largă tabun, sarin și iperită atât împotriva Iranului, cât și a propriei populații kurde. Programul chimic al Irakului a fost distrus ca urmare a implementării Rezoluției 687 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, emisă după primul război din Golful Persic.

Ca urmare a presiunilor interne și externe, în 2013, Siria a semnat CIAC și, până la jumătatea anului 2014¹¹, cu largul sprijin al comunității internaționale a reușit să transfere spre distrugere întregul său arsenal chimic. Începând din 7 iulie 2014 și până la mijlocul lunii august a aceluiași an, Statele Unite au distrus în totalitate cele 600 de tone de precursori ai agenților chimici de luptă neuroparalitici și iperită aparținând arsenalului Siriei. Distrugerea s-a efectuat în premieră prin neutralizare hidrolitică pe un vas special destinat procesului (Cape Ray), aflat în apele internaționale¹². Alte 200 de tone de diverși precursori au fost trimise spre distrugere în Marea Britanie¹³.

Irakul a început dezvoltarea unor programe de înarmare chimică la începutul anilor '60. Pe timpul războiului dintre Iran și Irak, acesta din urmă a întreprins pe scară largă tabun, sarin și iperită atât împotriva Iranului, cât și a propriei populații kurde. Programul chimic al Irakului a fost distrus ca urmare a implementării Rezoluției 687 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite, emisă după primul război din Golful Persic. Până în decembrie 1998, inspectorii United Nations Special Commission (UNSCOM) au supervizat distrugerea a 38.537 de diferite tipuri de muniții chimice, 690 de tone de agenți chimici de luptă, mai mult de 3.275 de tone de precursori pentru producția de agenți chimici de luptă și peste 425 de piese esențiale de echipament destinat producției acestora¹⁴. UNASCOM a confirmat distrugerea a 88.000 de muniții chimice, peste 690 de tone de agenți chimici militarizați și în sisteme de stocare, aproximativ 4.000 de tone de precursori și 980 de piese esențiale de echipament destinate producției de arme chimice¹⁵. Irakul a semnat CIAC în 2007, dar situația de securitate nu a permis îndeplinirea integrală a mandatelor echipelor de inspecție a OIAC.

¹¹ „Syria Chemical Weapons Facilities ,Destroyed””, în *Al-Jazeera*, 1 noiembrie 2013; Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, „Announcement to Media on Last Consignment of Chemicals Leaving Syria”, *OPCW News*, 23 iunie 2014, www.opcw.org, accesat la 23 noiembrie 2018.

¹² David Alexander, „U.S. Ship Finishes Neutralizing Syria's Worst Chemical Arms: Pentagon”, *Reuters*, 18 august 2014, www.reuters.com; Jim Garamone, „Cape Ray Begins Neutralizing Syrian Chemical Materials”, *DoD News (Washington)*, 7 iulie 2014, www.defense.gov.

¹³ „U.K. to Destroy More Syria Chemical Weapons”, *Al-Jazeera*, 9 iulie 2014, www.aljazeera.com, accesat la 17 octombrie 2018.

¹⁴ Al treisprezecelea raport semestrial cu privire la activitățile *United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission*, în conformitate cu paragraful 12 al Rezoluției Consiliului de Securitate 1284, S/2003/580, 30 mai 2003, United Nations Security Council, p. 40.

¹⁵ U.N. Security Council Document S/1999/356, anexa 1, punctul 19.

O investigație făcută de C.J. Chivers, angajat al New York Times, a dezvăluit că programul de neutralizare și distrugere a armelor chimice irakiene nu a avut efectul așteptat. După războiul din 2003, au fost recuperate aproximativ 5.000 de muniții chimice de diverse tipuri (capete de luptă, proiectile de artilerie și bombe de aviație)¹⁶. Deși aceste muniții au fost produse înainte de 1991, ele reprezintă o reală amenințare chimică ce s-a concretizat în contaminarea a cel puțin 17 soldați americani și a 7 ofițeri de poliție irakieni¹⁷. O investigație făcută de Chivers și Eric Schmitt a dezvăluit efortul depus de CIA¹⁸ pentru recuperarea armelor chimice aflate în contrabandă pe piețele negre de armament din Irak. În urma operațiunii, au fost recuperate (cumpărate) și distruse peste 400 de rachete Borak, multe dintre acestea conținând sarin¹⁹.

Războiul civil declanșat în Siria a generat îngrijorare privind moștenirea programului chimic irakian. În iulie 2007, Statul Islamic a cucerit una dintre fostele facilități de producție a armelor chimice ce au aparținut programului chimic irakian. Reprezentanții Statelor Unite ale Americii consideră că această capacitate de producție încă mai conține remanente ale arsenalului chimic irakian²⁰. Ultimul raport ONU despre programul de dezvoltare a armelor neconvenționale de către regimul lui Saddam Hussein stipulează că această facilitate conține 2.500 de rachete chimice de calibrul 122 mm încărcate cu sarin, 180 de tone de cianură de sodiu și numeroase proiectile de artilerie ce conțin reziduuri de iperită²¹. Oricum, aceste elemente de arsenal sunt fabricate în 1980 și este puțin probabil să poată fi utilizate în scopuri militare.

Egiptul este unul dintre puținele state care au utilizat arma chimică după Primul Război Mondial. Există dovezi care atestă că, în timpul intervenției în războiul civil din nordul Yemenului, forțele egiptene au utilizat bombe de aviație și proiectile de artilerie încărcate cu fosgen și iperită împotriva forțelor regaliste și a civililor din nordul Yemenului.

Egiptul este unul dintre puținele state care au utilizat arma chimică după Primul Război Mondial. Există dovezi care atestă că, în timpul intervenției în războiul civil din nordul Yemenului, forțele egiptene au utilizat bombe de aviație și proiectile de artilerie încărcate cu fosgen și iperită împotriva forțelor regaliste și a civililor din nordul Yemenului.

¹⁶ C.J. Chivers, „The Secret Casualties of Iraq’s Abandoned Chemical Weapons”, în *New York Times*, 14 octombrie 2014, www.nytimes.com.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Operațiunea Avarice*.

¹⁹ C.J. Chivers și Eric Schmitt, „C.I.A. Is Said to Have Bought and Destroyed Iraqi Chemical Weapons”, în *New York Times*, 15 februarie 2015, www.nytimes.com, accesat la 17 octombrie 2018.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ Julian E. Barnes, „Sunni Extremists in Iraq Occupy Hussein’s Chemical Weapons Facility”, în *The Wall Street Journal*, Washington, 19 iunie 2014, <http://online.wsj.com>, accesat la 17 octombrie 2018.

La începutul anilor '80, Egiptul a primit ajutor din partea Statelor Unite pentru dezvoltarea capacităților sale defensive CBRN. În ceea ce privește tratatele internaționale de neproliferație chimică, Egiptul este unul dintre statele ne desemnate ale CIAC, declarând că va rămâne în afara acestei convenții atât timp cât problema programului nuclear israelian nu este luată în considerare.

Despre programul chimic egiptean dezvoltat după 1970 există puține surse deschise disponibile pentru o analiză consistentă. Există câteva informații privind cooperarea dintre Egipt și Siria în programul de înarmare chimică a celor două țări. De asemenea, se presupune că în această cooperare a fost inclus, după 1980, și Irakul. Oricum, nu sunt suficiente surse credibile care să confirme o continuare a programului de înarmare chimică a Egiptului inițiat în 1970. Mai mult, la începutul anilor '80, Egiptul a primit ajutor din partea Statelor Unite pentru dezvoltarea capacităților sale defensive CBRN. În ceea ce privește tratatele internaționale de neproliferație chimică, Egiptul este unul dintre statele ne desemnate ale CIAC, declarând că va rămâne în afara acestei convenții atât timp cât problema programului nuclear israelian nu este luată în considerare. Din 2005, au existat un număr limitat de contacte între guvernul egiptean și OIAC.

Grupările jihadiste și preocupările acestora de obținere și întrebuințare a armei chimice Statul Islamic și armele chimice

Cu puțin timp în urmă, Comandamentul Central al Forțelor Armate ale Statelor Unite anunța că unul dintre specialiștii în arme de distrugere în masă ai Statului Islamic a fost ucis în urma unui raid aerian produs asupra unor ținte din orașul Mosul, Irak. Inginerul irakian Mahmoud al-Sabawi²² a făcut parte din echipa de experți care au lucrat la programul de înarmare chimică a fostului președinte irakian Saddam Hussein. După invadarea Irakului de către trupele americane, în 2003, acesta, ca de altfel mulți militari irakieni, s-au alăturat grupării extremist islamiste al-Qaeda în Irak. Înainte de a fi ucis, al-Sabawi, cunoscut și sub numele de Abu Malik, coordona una dintre acțiunile Statului Islamic de creare a unor capacități militare specifice întrebuințării ofensive a armei chimice. Această informație a creat o stare de îngrijorare în rândurile analiștilor militari americani, deoarece ea confirmă câteva alte informații privitoare la un program al Statului Islamic de achiziționare ilicită a unor arme neconvenționale. Mai mult, sursele de informații militare din Siria și Irak implicate în războiul împotriva jihadiștilor

²² Salih Jasim Muhammad Falah al-Sabawi a făcut parte din echipa de experți chimiști din cadrul complexului de producere a sarinului și iperitei de la Muthanna.

Statului Islamic nu pot preciza exact ce rol a jucat acest expert și nici cât de avansat este acest plan de dezvoltare a armei chimice. Un oficial al Serviciului de Informații al Armatei Statelor Unite declara pentru ziarul *The Daily Beast* că, „înainte da a fi ucis, Malik colecta o mulțime de echipament militar, dar nu putem preciza exact în ce scop. Dar, acest lucru este îngrijorător, deoarece Malik ocupa o poziție suficient de înaltă în infrastructura de dezvoltare a armei chimice de către Statul Islamic. El nu era un oarecare executant”²³.

Această ultimă informație nu numai că aruncă o lumină nouă asupra preocupărilor Statului Islamic de a produce (și utiliza) armele chimice, dar redeschide vechea rană a umanității provocată de genocidul kurzilor din Halabja de la sfârșitul anilor 80²⁴. Posibilitatea Statului Islamic de a produce arme chimice este văzută de analiștii militari ca un scenariu de coșmar. Acest scenariu pare să fie confirmat încă din vara anului 2014, când militanții radicali sunniți au cucerit complexul chimic de la Muthanna. După ocuparea complexului, guvernul irakian informa Statele Unite că în complex se găsește un important stoc de muniții chimice ce aparține programului chimic a lui Sadddam Hussein²⁵. Cu toate că stocul rămas în complexul chimic de la Muthanna este evaluat de experții UNSCOM²⁶ ca unul învechit și de neutilizat²⁷, interesul Statului Islamic pentru această facilitate demonstrează că, dacă aceștia vor obține capacități chimice ofensive, nu vor ezita să le folosească asupra celor ce nu se supun autorității noului califat.

Interesul Statului Islamic pentru dezvoltarea unui program de înarmare chimică datează încă de la începuturile existenței acestuia.

Cu toate că stocul rămas în complexul chimic de la Muthanna este evaluat de experții UNSCOM ca unul învechit și de neutilizat, interesul Statului Islamic pentru această facilitate demonstrează că, dacă aceștia vor obține capacități chimice ofensive, nu vor ezita să le folosească asupra celor ce nu se supun autorității noului califat.

²³ Traducere după *The Daily Beast* din 30 ianuarie 2015. Noah Shachtman, „ISIS Chemical Weapons Specialist Was ‘Gathering Equipment’ Before He Was Killed”, în *The Daily Beast*, 30.01.2015, accesat la 17 octombrie 2018.

²⁴ În seara zilei de 16 mai 1988, trupele irakiene au efectuat un atac cu sarin și iperită asupra etnicilor kurzi din Halabja. Atacul aerian (14 ieșiri de aviație cu câte opt avioane MIG și Miraj, coordonate din elicoptere), care a durat aproape cinci ore, a fost precedat de o serie de atacuri nediscriminative efectuate atât cu armamentul convențional, cât și cu arme incendiare (napalm). Atacul a produs între 3.200 și 5.000 de morți și 7.000-10.000 de răniți și a fost parte integrantă a campaniei Al-Anfal din nordul Irakului, având ca scop respingerea ofensivei iraniene (Operația Zafar 7).

²⁵ Julian E. Barnes, „Sunni Extremist in Iraq Occupy Hussein’s Chemical Weapons Facility. Officials Don’t Believe the Militants Will Be Able to Create a Functional Weapon From the Material”, în *The Wall Street Journal*, 19.06.2014, accesat la 17 octombrie 2018.

²⁶ United Nation Special Commission.

²⁷ Guvernul irakian aprecia că în complex au rămas în jur de 2.500 de rachete chimice.

Abu Musab al-Zarqawi, teroristul iordanian ce a fondat grupul în 1999²⁸ și și-a dobândit experiența militară în Afganistan, a fost interesat constant nu numai de achiziționarea armei chimice, ci și de utilizarea diferitelor otrăvuri în scop terorist. Zarqawi s-a născut în Iordania, în 1967, și, până să înființeze grupul terorist mai sus-amintit, a fost implicat în mai multe comploturi teroriste și a petrecut mai mulți ani în închisoare. De asemenea, el a călătorit de două ori în Afganistan pentru a se alătura jihadului afgan. În anul 2000, în timpul celui de-al doilea mandat în Afganistan, el a aranjat o afacere cu Osama bin Laden, care i-a permis să stabilească o tabără de antrenament în estul orașului afgan Herat. Tabăra era dedicată antrenamentului extremiștilor din Iordania, iar conform înțelegerii, aceștia urmau să acționeze pe cont propriu și nu erau afiliați organizației al-Qaeda. Încă din acel moment, organizația lui Zarqawi a demarat cercetările privind utilizarea de otrăvuri și arme chimice în acțiunile sale. După decizia americană de a participa cu trupe în Afganistan, în octombrie 2001, Zarqawi a participat, o vreme, la luptele mujahedinilor împotriva acestora, apoi s-a retras în Iran și, mai târziu, în Irak. Aici, conform relatărilor, s-a angajat într-o relație de colaborare cu grupul irakian extremist kurd Ansar al-Islam, înființat în 2001, care controla o mică regiune semiautonomă din Kurdistanul irakian, lângă granița iraniană.

La fel ca și în cazul lui Zarqawi, Ansar al-Islam a fost sprijinit de al-Qaeda, dar își menținea independența față de acesta. Acest grup a fost, de asemenea, foarte interesat în dezvoltarea unor arme chimice sau otrăvuri pe care, ulterior, își propuneau să le utilizeze în atacuri teroriste.

Activitățile teroriste ale grupului și interesul crescut al acestuia pentru fabricarea unor arme chimice²⁹ de la sfârșitul lui 2002 și începutul lui 2003 au determinat un dezacord între consilierii președintelui american George W. Bush privitor la necesitatea

²⁸ Ceea ce numim astăzi Statul Islamic (Islamic State) a fost înființat în 1999 de către Abu Musab al-Zarqawi, sub numele de Jamaat al-Tahwid wa-i-Jihad (JTWJ). Scopul inițial a fost de a schimba regimul politic din Iordania, deși conducătorul său a câștigat experiență ca jehadi în Afganistan, loc unde l-a cunoscut și pe Osama bin Laden.

²⁹ Ansar al-Islam a încercat fabricarea, în tabăra de la Khurmali (nord-estul Irakului), a acidului cianhidric, a ricinului și a altor materiale toxice care urmau să fi utilizate în atacuri teroriste pe teritoriul Europei și al Statelor Unite.

aprobării unui atac asupra taberelor grupului din nordul Irakului³⁰. Departamentul American al Apărării, prin vocea Șefului Statului Major General, nu numai că a aprobat această acțiune, dar a și întocmit un plan militar de neutralizare a taberei teroriste. Președintele Bush, din teama de a nu i se năruie planurile de îndepărtare a lui Saddam de la putere, a declinat această opțiune, iar, în final, această operațiune nu a mai fost pusă în practică, din cauza unei puternice opoziții venite din partea Departamentului de Stat american. În martie 2003, când trupele americane au descins în facilitățile taberei de la Ansar al-Islam, au descoperit laboratoare în care grupul experimenta fabricarea a diferite substanțe chimice toxice și otrăvuri.

În tot acest context și beneficiind de experiența sa militară din Afganistan, Zarqawi a avansat în cariera teroristă până la a fi numit, în 2004, liderul filialei al-Qaeda în Irak. Din această poziție de lider și beneficiind de resursele materiale ale al-Qaeda, Zarqawi și-a continuat programul de înarmare chimică, axându-se pe crearea unei rețele de specialiști care să includă și accesul la foștii ingineri ai lui Saddam Hussein. Această abordare, de tipul războiului bazat pe rețea, a fost finanțată din mai multe surse, inclusiv luarea de ostatici, impunerea și colectarea de impozite, vandalizarea întreprinderilor, jefuirea de materiale de la fostele fabrici aparținând lui Saddam Hussein, trafic de arme și impozitarea terenurilor din zonele controlate. Programul de dezvoltare a armei chimice de către al-Qaeda în Irak a fost ulterior confirmat de către al-Hashimi Hisham, analist ISIS (Islamic State in Irak and Syria)³¹ și consilier de securitate la Biroul irakian național, care declara: „Zarqawi i-a desemnat pe Abu Mohammed al-Lubnani³² și pe inginerul Ammar al-Ani să se ocupe de proiectul armelor chimice. Au fost înființate unități speciale și s-au construit, la nord de Bagdad, laboratoare chimice ascunse în ferme. Cu toate acestea, toate experimentele de dezvoltare au eșuat din cauza dificultăților apărute în dobândirea materialelor de bază necesare sintezelor sau a unor înlocuitori locali. Chimiiștii lui Zarqawi au fost, de asemenea, în imposibilitatea de a controla modul de diseminare a materialului toxic care, datorită puterii exploziei, provoca distrugerea acestuia”.

³⁰ Micah Zenco, „Foregoing Limited Force. The George W. Bush Administration’s Decision Not to Attack Ansar Al-Islam”, în *Journal of Strategic Studies*, august 2009, accesat la 17 octombrie 2018.

³¹ Numele anterior purtat de Statul Islamic.

³² Locțiitorul lui Zarqawi.

Programul de dezvoltare a armei chimice de către al-Qaeda în Irak a fost ulterior confirmat de către al-Hashimi Hisham, analist ISIS (Islamic State in Irak and Syria) și consilier de securitate la Biroul irakian național, care declara: „Zarqawi i-a desemnat pe Abu Mohammed al-Lubnani și pe inginerul Ammar al-Ani să se ocupe de proiectul armelor chimice. Au fost înființate unități speciale și s-au construit, la nord de Bagdad, laboratoare chimice ascunse în ferme. Cu toate acestea, toate experimentele de dezvoltare au eșuat din cauza dificultăților apărute în dobândirea materialelor de bază necesare sintezelor sau a unor înlocuitori locali.

În 2006, după uciderea lui al-Zarqawi într-un raid aerian, succesorii săi Abu Ayoub al-Masri și Abu Omar al-Baghdadi au continuat proiectul de obținere a agenților chimici de luptă inițiat de al-Qaeda în Irak. Al-Masri și al-Baghdadi au înființat, în octombrie 2006, Statul Islamic al Irakului. Ca o coincidență, exact în aceeași luna, au avut loc o serie de atacuri cu clor în diferite obiective de pe teritoriul Irakului.

Cu toate că aceste experimente au fost sortite eșecului, îngrijorător este faptul că activitățile de proliferare a armei chimice, conduse de Zarqawi, nu s-au limitat la teritoriul Irakului. Oficialii armatei americane au făcut public faptul că Zarqawi a antrenat și alți jihadiști în utilizarea substanțelor chimice (ricin) pentru executarea de atacuri în Europa sau alte state de interes. Astfel, pe 26 aprilie 2006, autoritățile iordaniene au anunțat demontarea unui complot al-Qaeda de a utiliza arme chimice în Amman. Obiectivele vizate de acest atac terorist erau Ambasada Statelor Unite din Amman, Biroul prim-ministrului iordanian și comandamentul Serviciului de informații iordaniene. În urma raidului efectuat la o celulă teroristă din Amman, forțele speciale iordaniene au capturat 20 de tone de produse chimice, printre care și acid sulfuric, precum și foarte mult exploziv³³. Intenția de a utiliza acidul sulfuric nu este foarte clară, deoarece acesta poate fi folosit atât ca agent chimic de luptă vezicant, cât și, în cele mai multe cazuri, ca potențator pentru explozibilii convenționali. Responsabilul cu recrutarea și planificarea din cadrul celulei teroriste care urma să execute operațiunea, Azmi Jayyousi, a declarat mai târziu că se subordona și primea ordine directe de la Abu Musab al-Zarqawi. Mai mult, acesta a arătat la interogatoriu că „Am luat cursuri de explozivi, substanțe chimice cu toxicitate ridicată și, apoi, am jurat supunere necondiționată lui Abu Musab al-Zarqawi”³⁴.

În 2006, după uciderea lui al-Zarqawi într-un raid aerian, succesorii săi Abu Ayoub al-Masri și Abu Omar al-Baghdadi au continuat proiectul de obținere a agenților chimici de luptă inițiat de al-Qaeda în Irak. Al-Masri și al-Baghdadi au înființat, în octombrie 2006, Statul Islamic al Irakului. Ca o coincidență, exact în aceeași luna, au avut loc o serie de atacuri cu clor în diferite obiective de pe teritoriul Irakului. Între octombrie 2006 și iunie 2007, în Irak s-au produs mai mult de o duzină de atacuri cu clor, dintre care putem enumera:

- În octombrie 2006, o mașină capcană, care transporta două rezervoare de clor de 100 de litri, a fost detonată în Ramadi, rănind patru irakieni³⁵.

³³ John Vause, Henry Schuster și David Ensor, „Jordan Says Major al-Qaeda Plot Disrupted”, *CNN International.com*, 26 aprilie 2004, accesat la 17 octombrie 2018.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ Peter Bergen (CNN National Security Analyst), „Al-Qaeda’s Track Record with Chemical Weapons”, *CNN iReport*, 7 mai 2013, accesat la 7 decembrie 2018.

- În ianuarie 2007, un atentator sinucigaș a detonat un camion cisternă care transporta clor. Explozia a ucis 16 persoane, dar nu a condus la diseminarea clorului³⁶.
- Pe 20 februarie 2007, a avut loc un atac cu clor în Bagdad. Acesta a avut ca urmări cinci morți și 140 de contaminați. O zi mai târziu, un atac similar în Taji a omorât nouă persoane și a intoxicat alte 150. Tot în această zi, forțele coalitiei guvernamentale irakiene au descoperit două fabrici de clor, în Karma și Fallujah³⁷.
- În februarie 2007, o bombă a lovit o cisternă care transporta clor în nordul Bagdadului, omorând nouă persoane și intoxicând alte 148. Câteva ore mai târziu, o camionetă încărcată cu butelii de clor a explodat, ucigând un om și trimitând în spital peste 50, toți manifestând simptomele contaminării cu clor.
- Pe 16 martie 2007, al-Qaeda în Irak a planificat și executat trei atacuri sinucigașe, folosind cisterne cu clor. Detonate asupra unor ținte³⁸ din orașele Ramadi, Amiriya și Fallujah, acestea au ucis doi polițiști și au contaminat mai mult de 350 de persoane³⁹.
- Tot în martie 2007, un camion încărcat cu clor a fost detonat în sudul orașului Fallujah. Rezultatul atacului a fost contabilizat în șase morți și 250 de răniți sau contaminați. Câteva zile mai târziu, a avut loc un atac sinucigaș executat simultan cu două camioane, unul dintre acestea fiind încărcat cu clor. Explozia s-a soldat cu moartea a 14 militari americani și rănirea altor 57 de militari irakieni⁴⁰. Scopul acestui atac pare să fi fost pedepsirea Consiliului Salvării din Anbar pentru sprijinul acordat acțiunilor desfășurate împotriva sa.
- O lună mai târziu, în aprilie 2007, au fost consemnate trei atacuri cu cisterne de clor, detonate două în orașele Ramadi

³⁶ Bill Roggio, „Al-Qaeda’s Chlorine Attacks The Dirty War in Anbar”, în *The Long War Journal*, 17 martie 2007, accesat la 17 octombrie 2018.

³⁷ *Ibidem*.

³⁸ Atacurile purtând amprenta al-Qaeda au fost executate la un interval de o oră între ele și au vizat producerea unei nimiciri în masă a membrilor tribului Albu Issa, opozant declarat al al-Qaeda și supporter al noului guvern irakian.

³⁹ Damien Cave și Ahmad Fadam, „Iraqi Militants Use Chlorine in 3 Bombing”, în *The New York Times*, 21 februarie 2007, accesat la 6 decembrie 2018.

⁴⁰ Bill Roggio, „Fallujah Government Center Struck by Chlorine Suicide Attack”, în *The Long War Journal*, 28 martie 2007, accesat la 13 noiembrie 2018.

Privitor la capacitatea Statului Islamic de a produce agenți chimici de luptă, putem afirma că, deși sunt preocupări evidente, acesta nu a reușit sintetizarea lor. Un rol important în dejucarea acestor planuri l-a avut și atacul efectuat în 2008 de către forțele americane asupra fabricilor chimice aparținând Statului Islamic de la al-Tarmiya.

(27 de morți și 30 de contaminați⁴¹ în primul atac, respectiv șase morți și 10 contaminați în cel de-al doilea⁴²) și vestul Bagdadului (un mort și doi răniți).

- În mai 2007, o bombă cu clor a explodat într-un sat din provincia Diyala, ucigând 32 de persoane și rănind 50.
- În iunie 2007, o mașină capcană a explodat în Diyala. Gazul folosit a intoxicat cel puțin 62 de soldați americani⁴³.

Dacă raportăm numărul de atacuri executate la consecințele acestora, putem trage concluzia că atacurile din Irak au fost deficitar planificate și executate, deoarece o mare parte a agentului chimic toxic a fost deteriorat de căldura explozivilor. Atacurile rezultate totuși în sute de victime nu au constituit o modalitate fezabilă de a produce pierderi masive. Chiar dacă, probabil, nu s-a urmărit aceasta, efectul principal a fost producerea unei panici generalizate și a unui impresionant număr de civili intoxicați cu clor. Simptomele și gradul de intoxicare a victimelor au relevat faptul că atacurile au produs o doză de contaminare ce nu poate fi considerată letală. Totuși, în concentrații mari, clorul poate provoca leziuni pulmonare letale. Deși utilizat pe scară largă în Primul Război Mondial, datorită proprietăților sale fizico-chimice, clorul nu mai poate fi considerat suficient de eficient pentru a putea fi folosit fie și ca armă chimică improvizată.

În ultimă instanță și având în vedere rezultatele, putem spune că experimentele Statului Islamic în dezvoltarea și utilizarea armei chimice au eșuat lamentabil. În cazul clorului, dacă acesta nu este folosit direct asupra unei ținte aflate în spațiu închis, nu poate fi considerat ca armă letală, ca cele din categoria armelor chimice clasice.

Privitor la capacitatea Statului Islamic de a produce agenți chimici de luptă, putem afirma că, deși sunt preocupări evidente, acesta nu a reușit sintetizarea lor. Un rol important în dejucarea acestor planuri l-a avut și atacul efectuat în 2008 de către forțele americane asupra fabricilor chimice aparținând Statului Islamic de la al-Tarmiya. Conform declarației lui al-Hashimi⁴⁴, în atac a fost ucis și Abu Gazwan al-Hayali,

⁴¹ Alissa J. Rubin, „Chlorine Gas Attack by Truck Bomber Kills Up to 30 in Iraq”, în *The New York Times*, 7 aprilie 2007, accesat la 17 octombrie 2018.

⁴² Bradley Hope, „Police on Alert As Chlorine Hits Iraq”, în *The Sun*, 1 mai 2007, accesat la 17 octombrie 2018.

⁴³ Jim Garamone (American Forces Press Service), „Terrorists Using Chlorine Car Bombs to Intimidate Iraqis”, *DoD News*, 6 iunie 2007, accesat la 3 decembrie 2018.

⁴⁴ Hisham al-Hashimi, analist specializat pe Statul Islamic în cadrul Oficiului irakian de consiliere în securitate națională.

inginerul care a supervizat și protejat ingineri și specialiști la fața locului. Trupele americane nu au găsit acolo niciun indiciu că echipa de specialiști ai fabricii ar fi produs un agent chimic de luptă sau ar fi proiectat un vector de întrebuițare a acestora.

În 2010, forțele americane și irakiene i-au ucis pe cei doi succesori ai lui Zarqawi. Acest eveniment a deschis o nouă cale pentru Abu Bakr al-Baghdadi în reconstruirea și extinderea organizației sale jihadiste. În 2011, imediat după izbucnirea revoluției în Siria, al-Baghdadi și-a extins în mod gradual aria de influență, iar organizația sa s-a dezvoltat, schimbându-și numele în Statul Islamic al Siriei și Irakului. Pe fondul destabilizării sociale și politice din Irak și Siria, coroborată cu interesele geopolitice divergente ale statelor arabe din zonă, în 2014, Statul Islamic a cucerit orașul Mosul. Continuându-și cu succes operațiunile militare, Statul Islamic a fost capabil să cucerească regiuni importante din nordul și vestul Irakului. Totodată, acesta și-a extins controlul și asupra unor zone cheie din nordul Bagdadului, zone care conțin fostele facilități de producție sau experimentare aparținând programului de înarmare chimică a lui Saddam Hussein. Din fericire, aceste facilități au fost distruse complet de către inspectorii UNSCOM⁴⁵.

Statul Islamic a pierdut inițiativa strategică odată cu bombardamentele aeriene executate asupra pozițiilor sale de către coaliția condusă de Statele Unite. Din august 2014, Statul Islamic a pierdut inițiativa militară și în Irak, operațiile sale fiind mult încetinite atât de atacurile aeriene, cât și de forțele terestre constituite din forțe militare regulate și din diferite miliții aparținând diverselor grupuri etnice din zonă. Din octombrie 2014, Statul Islamic suferă înfrângeri constante⁴⁶ pe toate fronturile din Siria și Irak. Această nouă postură militară a Statului Islamic poate explica de ce acesta își regândește strategia despre războiul chimic, iar ambițiile sale de achiziționare sau producere a armei chimice au renăscut.

La sfârșitul lui ianuarie 2015, la una dintre fabricile Statului Islamic din Mosul, unde se fabricau bombe cu clor, a avut loc un incident. Conform unui blogger din Mosul, Maouris Milton, „*Membrii Statului Islamic au informat locuitorii din apropiere despre incident și i-au sfătuit*

Din octombrie 2014, Statul Islamic suferă înfrângeri constante pe toate fronturile din Siria și Irak. Această nouă postură militară a Statului Islamic poate explica de ce acesta își regândește strategia despre războiul chimic, iar ambițiile sale de achiziționare sau producere a armei chimice au renăscut.

⁴⁵ Vezi „*Second Report of the Executive Chairman of UNSCOM*”, S/23268, 4 decembrie 1991, accesat la 6 decembrie 2018.

⁴⁶ Holly Williams, „*Armed with U.S. Weapons, Infamous Militia Beating ISIS*”, CBS News, 2 februarie 2015, accesat la 23 octombrie 2018.

să închidă ușile și ferestrele. Membrii Statului Islamic au declarat că a avut loc o scurgere de gaze cauzată de un raid aerian. Dar acolo nu au avut loc raiduri aeriene ..., rezidenții zonei s-au panicat”.

Câteva zile mai târziu, pe 29 ianuarie 2015, luptătorii Statului Islamic au fost văzuți încercând să extragă substanțe chimice și otrăvuri din deșeurile chimice îngropate atent de către specialiștii ONU în Tikrit. Conform declarației analistului în probleme de Stat Islamic al Oficiului irakian pentru securitate națională, Hisham al-Hashimi, structura de beton a depozitului de deșeuri toxice a fost un obstacol de nepătruns pentru luptătorii Statului Islamic, rezistând la numeroase încercări de distrugere cu explozivi.

La momentul actual, specialistul șef al Statului Islamic este un inginer egiptean, cu un master în chimie obținut la Universitatea din Cairo. Conform aceluiași analist, al-Hashimi, se crede că inginerul egiptean își desfășoară activitatea undeva în sudul Bagdadului, într-o zonă agricolă. Asistentul său a fost ucis într-un raid aerian al Statelor Unite.

Ansar al-Islam

Ansar al-Islam reprezintă un grup insurgent radical jihadist care operează în Irak⁴⁷ și Siria⁴⁸. Grupul a luat ființă în 2001, pe teritoriul Kurdistanului irakian, și urmează o ideologie salafistă prin care impune aplicarea strictă a legii Sharia în regiunile controlate din jurul orașelor Biyara și nord-estul Halabja, lângă granița cu Iranul. După invazia Irakului din 2003, grupul a devenit unul insurgent și a luptat împotriva forțelor Statelor Unite și a aliaților săi irakieni. După retragerea forțelor americane din Irak, grupul a continuat să lupte împotriva guvernului irakian, iar după declanșarea războiului civil din Siria, acesta și-a extins acțiunile insurgente și pe teritoriul sirian, luptând, de asemenea, împotriva forțelor loiale președintelui Bashar al-Asad. Pe 29 august 2014, printr-o declarație semnată de 50 dintre liderii grupării, Ansar al-Islam a încetat să existe și a fost integrat Statului Islamic⁴⁹.

⁴⁷ „Ansar al-Islam”, <http://fas.org/irp/world/para/ansar.htm>, accesat la 23 octombrie 2018.

⁴⁸ Aymenn Jawad Al-Tamimi (11 mai 2014), „Key Updates on Iraq's Sunni Insurgent Groups”, *Brown Moses Blog*, accesat la 26 mai 2018.

⁴⁹ „IS Disciplines Some Emirs to Avoid Losing Base – Al-Monitor: The Pulse of the Middle East”, *Al-Monitor*. „Jihadist Group Swears Loyalty to Islamic State – Middle East – News – Arutz Sheva”, în *Arutz Sheva*, accesat la 7 noiembrie 2018.

Chiar dacă această declarație poate fi considerată ca documentul prin care grupul își încetează existența, elementele sale care au declinat unirea cu Statul Islamic încă mai funcționează ca grup jihadist independent.

Pe măsură ce grupul Ansar al-Islam se dezvoltă ca entitate independentă, au apărut și câteva aspecte îngrijorătoare privind abordările sale privind propriile acțiuni militare: interesul pentru armele chimice; posibile conexiuni cu regimul totalitarist irakian condus de Saddam Hussein și legăturile sale cu Iranul.

La începutul anului 2003, mai mult de 30 de militanți ai grupului Ansar al-Islam au fost capturați și încarcerați în capitala kurdă a Sulaymaniyah⁵⁰. *International Herald Tribune* nota că, în urma interogării prizonierilor, au fost dezvăluite informații critice privind capacitățile chimice ale grupării⁵¹. Informațiile corelate cu alte date obținute de serviciile de informații au condus la concluzia că gruparea Ansar al-Islam a dezvoltat și testat capacități ofensive chimice utilizând ricin și cianuri⁵². *Washington Post* a raportat, de asemenea, că Ansar al-Islam a reușit să procure și să introducă ilegal, în toamna anului 2001, prin Turcia, agenți chimici neuroparalitici de tipul VX⁵³. Barham Salih, prim-ministrul Uniunii Patriotice a Kurdistanului, a declarat că există dovezi clare privind testele chimice efectuate de Ansar al-Islam pe animale⁵⁴. Un alt lider kurd a confirmat declarația lui Salih⁵⁵. După discursul generalului Powell în cadrul ONU, pe 5 februarie 2003, Ansar al-Islam a permis unui grup restrâns de reporteri să inspecteze zonele în care se considera că produc arme chimice, în mod special în Khormal și Sargat. Grupul nu a putut confirma sau nega dezvoltarea armelor chimice pe bază de ricin⁵⁶.

Al-Qaeda

Ca grup religios terorist, al-Qaeda demonstrează inexactitatea supozițiilor făcute de Brian Jerkins în 1975 conform cărora „teroriștii doresc ca un număr foarte mare de oameni să vadă, același

*Pe măsură
ce grupul
Ansar al-Islam
se dezvoltă
ca entitate
independentă,
au apărut și
câteva aspecte
îngrijorătoare
privind
abordările sale
privind propriile
acțiuni militare:
interesul
pentru armele
chimice; posibile
conexiuni
cu regimul
totalitarist
irakian condus
de Saddam
Hussein și
legăturile sale cu
Iranul.*

⁵⁰ Jonathan Schanzer, interviu cu Barham Salih, 10 ianuarie 2003, accesat la 23 octombrie 2018.

⁵¹ *The New York Times*, 6 februarie 2003, accesat la 23 octombrie 2018.

⁵² *Al-Hayat* (Londra), 22 august 2002; *Los Angeles Times*, 9 decembrie 2002, accesate la 23 octombrie 2018.

⁵³ Jonathan Schanzer, interviu cu Barham Salih, 10 ianuarie 2003.

⁵⁴ *Ibidem*.

⁵⁵ Jonathan Schanzer, interviu cu reprezentantul PUK, Washington, D.C., martie 2003.

⁵⁶ *Ibidem*.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Interesul al-Qaeda pentru achiziționarea de arme de distrugere în masă s-a manifestat încă din anul 1998, când liderul de atunci al grupării, Osama bin Laden, declara: „Achiziționarea de arme pentru apărarea musulmanilor este o datorie religioasă. Dacă am achiziționat într-adevăr aceste arme (chimice și nucleare), atunci îi mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să o fac. Și, dacă încerc să achiziționez aceste arme, atunci îndeplinesc o datorie sacră. Ar fi un păcat pentru musulmani dacă nu ar încerca să posede arme care i-ar putea descuraja pe infideli să atace musulmanii”

*mare număr să asculte, dar nu doresc un număr mare de morți*⁵⁷. Această presupunere poate fi adevărată, probabil, în cazul organizațiilor teroriste „convenționale”, dar, în cazul al-Qaeda, „datoria divină” determină justificarea oricăror acțiuni care au ca rezultat uciderea în masă, lucru, de altfel, probat de teroriștii acestei grupări în septembrie 2001⁵⁸. Ca atare, gruparea teroristă nu va exclude folosirea armelor de distrugere în masă și, în special, arma chimică, pentru a-și atinge scopurile politice și militare.

Interesul al-Qaeda pentru achiziționarea de arme de distrugere în masă s-a manifestat încă din anul 1998, când liderul de atunci al grupării, Osama bin Laden, declara: „Achiziționarea de arme pentru apărarea musulmanilor este o datorie religioasă. Dacă am achiziționat într-adevăr aceste arme (chimice și nucleare), atunci îi mulțumesc lui Dumnezeu că m-a învrednicit să o fac. Și, dacă încerc să achiziționez aceste arme, atunci îndeplinesc o datorie sacră. Ar fi un păcat pentru musulmani dacă nu ar încerca să posede arme care i-ar putea descuraja pe infideli să atace musulmanii”⁵⁹. Acest tip de declarație a continuat să fie difuzat de către bin Laden în mai multe ocazii, inclusiv după atacul SUA asupra al-Shifa Pharmaceutical Industries, în Khartoum (Sudan), în 20 august 1998. Atacul, parte a operațiunii militare „*Infinite Reach*”, a fost executat pe baza unor informații conform cărora în cadrul acestei întreprinderi farmaceutice s-ar produce VX, cel mai toxic agent chimic de luptă neuroparalitic cunoscut. Lovirea acestei fabrici a fost justificată în cadrul procesului de „*targeting*” prin informații potrivit cărora, în solul din afara fabricii, a fost identificat un precursor al acestui agent chimic de luptă, și anume acidul O-etil, metilfosfotonic (EMPTA)⁶⁰.

Un al doilea element care aduce în prin-plam intenția al-Qaeda de a achiziționa arme de distrugere în masă vine după răsturnarea regimului taliban din Afganistan. Conform declarațiilor reprezentanților al-Qaeda din acea vreme, faptul că forțele Coaliției Internaționale au

⁵⁷ Brian M. Jenkins, „*International Terrorism: A New Mode of Conflict*”, în *International Terrorism and World Security*, Routledge, 2015, pp. 23-29.

⁵⁸ Bruce Hoffman, *Inside Terrorism*, Columbia University Press, 2006, pp. 88-89; Brian Michael Jenkins, „*The New Age of Terrorism*”, în *The McGraw-Hill Homeland Security Handbook*, 2006, pp. 118-119; Brian Michael Jenkins, *Unconquerable Nation: Knowing our Enemy, Strengthening Ourselves*, Rand Corporation, 2006, pp. 8-9.

⁵⁹ Interviu cu Osama bin Laden luat de către Rahimullah Yusufzai, „*Conversation with Terror*”, în *Time*, 11 ianuarie 1999, accesat la 23 octombrie 2018.

⁶⁰ Informația nu a fost confirmată de nicio altă sursă independentă și a fost contrazisă de multe alte surse.

folosit rachete cu o mare putere distructivă justifică folosirea armelor de distrugere în masă de către organizația teroristă, ca răspuns la numărul mare de victime produs de acele rachete.

Cel de-al treilea element care aduce în atenție intenția al-Qaeda de a achiziționa arme de distrugere în masă este subliniat de declarația clericului saudit Shaykh Naser bin Hamad al-Fahd, un cunoscut susținător al mișcării jihadiste globale. În mai 2003, el a emis o hotărâre religioasă prin care autoriza și justifică folosirea armelor de distrugere în masă. În justificarea sa, clericul musulman făcea trimitere la prevederile din Coran conform cărora armele de distrugere în masă pot fi folosite dacă se decide instituirea jihadului și aduc beneficii militare acestuia. Această idee de folosire a armelor de distrugere în masă a fost mai târziu îmbrățișată și de către principalul strateg al al-Qaeda, în 2004. Potrivit acestuia, dacă ar fi fost consultat înainte de atacul din 11 septembrie 2001, ar fi recomandat încărcarea acelor avioane cu arme de distrugere în masă și lovirea Americii cu acestea. Mai mult, în declarația sa, el nu mai consideră atacarea SUA cu arme de distrugere în masă ca o posibilitate, ci mai degrabă ca o necesitate imediată⁶¹.

Intenția grupării teroriste islamice al-Qaeda pentru dezvoltarea unui program de producere a armelor chimice se bazează pe mai multe informații culese din mai multe surse, în general de către comunitatea de informații militare, dar și de către diverși jurnaliști de investigații. Deoarece aceste informații sunt foarte vaste, dar în același timp și speculative, voi prezenta mai jos numai câteva date considerate esențiale pentru analiza nivelului de amenințare chimică al zonei analizate.

1. Se pare că programul de înarmare chimică al al-Qaeda a fost pus la cale la începutul anilor '90, când reprezentanți ai organizației teroriste s-au întâlnit cu ofițeri din armata sudaneză și au discutat o posibilă colaborare pentru producerea armelor chimice. Informația provine de la Jamal Ahmed al-Fadl, un fost dezertor al-Qaeda, care a devenit ulterior, în 1996, informator al guvernului american⁶².

Se pare că programul de înarmare chimică al al-Qaeda a fost pus la cale la începutul anilor '90, când reprezentanți ai organizației teroriste s-au întâlnit cu ofițeri din armata sudaneză și au discutat o posibilă colaborare pentru producerea armelor chimice. Informația provine de la Jamal Ahmed al-Fadl, un fost dezertor al-Qaeda, care a devenit ulterior, în 1996, informator al guvernului american.

⁶¹ Reuven Paz, „Global Jihad and WMD: Between Martyrdom and Mass Destruction”, în *Current Trends in Islamist Ideology* 2, 2005, pp. 74-86.

⁶² Jonathan B. Tucker, „War of Nerves. Chemical Warfare from World War I to Al-Qaeda”, New York, 2006, p. 367; Richard A. Clarke, „Against all Enemies. Inside America's War on Terror”, New York, Free, 2004, p. 147; Peter L. Bergen, *Holy War, Inc.: Inside the Secret World of Osama bin Laden*, Simon and Schuster, 2002, pp. 59-60, 84.

Începând din octombrie 2001, forțele americane dislocate în Afganistan au găsit numeroase documente referitoare la procese rudimentare de sinteză a armelor chimice. Aceste metode rudimentare de sinteză a diferiților agenți chimici de luptă se regăsesc în mai toate publicațiile rețelelor teroriste și, din acest motiv, sunt disponibile pentru oricine are un interes în căutarea acestora.

Conform acestuia, facilitățile de producție de la al-Shifa ar fi fost integrate acestui program.

2. Începând din octombrie 2001, forțele americane dislocate în Afganistan au găsit numeroase documente referitoare la procese rudimentare de sinteză a armelor chimice⁶³. Aceste metode rudimentare de sinteză a diferiților agenți chimici de luptă se regăsesc în mai toate publicațiile rețelelor teroriste și, din acest motiv, sunt disponibile pentru oricine are un interes în căutarea acestora. Aceste publicații și modul de legătură a acestora cu grupările jihadiste pot fi ușor găsit în cadrul documentelor neclasificate ale Central Intelligence Agency (CIA) din 2003. Același raport conține o parte a unui document găsit în Afganistan, în 2002, în care este explicat modul de producere a iperitei prin metoda Levinstein.

3. Materialele legate de programul de înarmare chimică al al-Qaeda provin, în mare parte, de la baza de pregătire chimică a grupării, Abu Khabab, situată în complexul de instruire Darunta. Numele bazei, Abu Khabab, provine de la managerul general al acesteia, egipteanul Midhat Mursi, cunoscut mai ales sub numele de Abu Khabab, ucis în 2006 într-un raid aerian al SUA, efectuat la granița dintre Pakistan și Afganistan. Khabab s-a făcut cunoscut după ce a transmis CNN-ului o înregistrare în care era filmat un experiment cu arme chimice – un câine expus la o substanță chimică, în complexul de pregătire de la Darunta.

4. Experiențele și încercările al-Qaeda de producere a armelor chimice erau cunoscute încă înainte de începutul operațiunilor militare din Afganistan. Ahmed Ressay, un terorist arestat în 2001, a expus unui tribunal din Los Angeles mărturii detaliate referitoare la stagiul său de pregătire din Afganistan. Conform acestuia, în baza de la Darunta, el a fost învățat cum să prepare acid cianhidric utilizând acid sulfuric și diferite cianuri⁶⁴.

5. Informațiile date de Ahmed Ressay au fost recent confirmate de o altă sursă, o carte scrisă de Omar Nasiri. Sub acest pseudonim, un fost membru al al-Qaeda, care a fost racolat ulterior de serviciile secrete franceze și britanice, a dezvăluit participarea, în Khaldan, la desfășurarea unor experimente pe animale, în cadrul cărora s-a folosit acidul cianhidric⁶⁵.

⁶³ Vezi René Pita, „Assessing al-Qaeda’s Chemical Threat”, *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence* 20, no. 3, 2007, pp. 480-511.

⁶⁴ Mărturia inculpatului Ahmed Ressay, procesul SUA versus Mokhtar Haouari, New York, 2 iulie 2001, pp. 620-626.

⁶⁵ Omar Nasiri, *Inside the Jihad: My Life with Al Qaeda*, Basic Books, 2007, p. 221.

6. Una dintre cele mai relevante dovezi despre încercările al-Qaeda de a sintetiza arme chimice a fost adusă de către reporterul de investigații Alan Cullison, care lucrează pentru revista *Wall Street*. Cullison a obținut două computere care au fost furate din sediul central al al-Qaeda din Kabul, pe 12 noiembrie 2001⁶⁶. Conform acestuia, computerele au fost furate de la unul dintre comandanții militari ai al-Qaeda, Muhammad Atef (Abu Hafis), un suporter înfocat al achiziționării de arme de distrugere în masă. Documentele din computere indicau efortul al-Qaeda de a dezvolta un program de înarmare chimică și biologică sub numele de cod „*al-Zabadi*” („*laurt*”). Proiectul era programat să înceapă în mai 1999, cu un buget inițial de 2.000-4.000 de dolari. Conform analizei făcute de Cullison, rezultă că Ayman al-Zawahiri și Abu Hafis, asistați de Abu Khabab, au început derularea acestui program după ce au studiat diferite cărți și articole din diverse publicații biomedicale. Unul dintre mesajele înregistrate în calculator menționa includerea în program a unor pesticide amestecate cu diverși solvenți, pentru a îmbunătăți penetrarea acestora prin piele. Acest lucru, utilizarea unor pesticide deja sintetizate, demonstrează capacitatea redusă a al-Qaeda de a sintetiza agenți chimici de luptă neuroparalitici. Aceștia, într-adevăr, sunt greu de sintetizat, lucru demonstrat și de atacul sectei Aum Shinrikyo, care, spre deosebire de al-Qaeda, a avut la dispoziție mult mai multe resurse tehnice și expertiză chimică⁶⁷.

7. Cea mai mare problemă pentru teroriști este găsirea unei metode de dispersie pentru armele chimice. Acest lucru este chiar mai greu de realizat decât sinteza în sine a agenților chimici de luptă. Metoda de dispersie trebuie realizată în așa fel încât agentul să producă un număr mare de victime, iar experiența atacului de la metroul din Tokio a demonstrat că acest lucru primează sintezei agentului⁶⁸. Mai mult, teroriștii nu au reușit să obțină un mecanism de dispersie suficient de performant și din cauza informațiilor inexacte despre mijloacele de întrebuițare ale armei chimice, descrise în cărțile folosite de acestea, vestitele „*cărți de bucate*”. Nasiri descrie în cartea sa câteva încercări nereușite de a utiliza iberită încărcată în bombe de aruncător, experimente desfășurate în aceeași bază de pregătire de la Khaldan.

Cea mai mare problemă pentru teroriști este găsirea unei metode de dispersie pentru armele chimice. Acest lucru este chiar mai greu de realizat decât sinteza în sine a agenților chimici de luptă. Metoda de dispersie trebuie realizată în așa fel încât agentul să producă un număr mare de victime, iar experiența atacului de la metroul din Tokio a demonstrat că acest lucru primează sintezei agentului.

⁶⁶ Alan Cullison, „*Inside Al-Qaeda's Hard Drive*”, în *The Atlantic Monthly*, 294 (2004), p. 57.

⁶⁷ Jonathan B. Tucker, „*War of Nerves. Chemical Warfare from World War I to Al-Qaeda*”, New York 2006, pp. 331-332.

⁶⁸ Reuven Paz, *loc. cit.*, pp. 74-86.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Al-Qaeda, deși are în obiectivele sale achiziționarea sau dezvoltarea de arme de distrugere în masă, în special arma chimică, acest lucru nu s-a realizat, din diferite motive legate fie de finanțare, fie de logistică adecvată. Oricum, chiar și fără capacități industriale de producție, capacitatea al-Qaeda de a folosi arma chimică nu trebuie exclusă. După distrugerea bazei de pregătire de la Darunta, cunoștințele dobândite acolo au fost transferate prin intermediul rețelelor de Internet către toate celulele teroriste, ca mijloc de instruire a grupărilor independente.

8. Până în prezent, nu s-a raportat public găsierea unor mijloace sofisticate de fabricare a agenților chimici de luptă în Afganistan și nici a unor mijloace de întreținere aferente. O singură centrifugă a fost descoperită de către forțele britanice lângă Kandahar și a fost prezentată de către Departamentul de Apărare al SUA ca dovadă a intenției al-Qaeda de a achiziționa arme chimice și biologice⁶⁹.

9. Pe baza dovezilor și a surselor studiate de către analiștii americani, Comisia de Arme de Distrugere în Masă a concluzionat, într-un raport făcut public pe 31 martie 2005, că al-Qaeda nu are capacități de producere a agenților chimici de luptă la scală industrială⁷⁰.

Pe baza informațiilor prezentate, putem trage concluzia că al-Qaeda, deși are în obiectivele sale achiziționarea sau dezvoltarea de arme de distrugere în masă, în special arma chimică, acest lucru nu s-a realizat, din diferite motive legate fie de finanțare, fie de logistică adecvată. Oricum, chiar și fără capacități industriale de producție, capacitatea al-Qaeda de a folosi arma chimică nu trebuie exclusă. După distrugerea bazei de pregătire de la Darunta, cunoștințele dobândite acolo au fost transferate prin intermediul rețelelor de Internet către toate celulele teroriste, ca mijloc de instruire a grupărilor independente. Acest lucru demonstrează interesul al-Qaeda pentru aceste arme și, nu în ultimul rând, începutul unui nou tip de război asimetric, în care întreținerea de arme chimice poate fi o opțiune viabilă. Mai mult, această opțiune, chiar dacă este doar la nivel de amenințare, consumă resurse imense ale țărilor vizate pentru prevenire și, numai din acest punct de vedere, se poate considera că gruparea teroristă jihadistă și-a atins unul dintre obiective: „Chiar mai serios pentru America este faptul că jihadiștii au forțat Guvernul Bush să adopte un buget de urgență pentru a continua lupta în Afganistan și Iraq. Aceasta dovedește succesul planului de însângerare a Americii până la punctul în care va deveni falimentară, ca dorință a lui Allah”⁷¹.

⁶⁹ Vezi René Pita, „Assessing al-Qaeda’s Chemical Threat”, în *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence* 20, no. 3, 2007, pp. 480-511.

⁷⁰ The Commission on the Intelligence Capabilities of the United States regarding Weapons of Mass Destruction, Report to the President of the United States, raport neclasificat, 31 martie 2005, pp. 267-278.

⁷¹ Citată în versiunea completă a discursului lui Osama bin Laden, *The full Version of Osama bin Laden’s Speech*, Middle East Media Research Institute (MEMRI) Special Dispatch Series, nr. 811, 5 noiembrie 2004.

Analiza nivelului de amenințare CBRN în Orientul Mijlociu și Africa de Nord

Pe baza informațiilor prezentate pe parcursul articolului, voi face o scurtă analiză a capacităților de război chimic ale grupărilor jihadiste care acționează în regiunile Orientului Mijlociu și ale Africii de Nord. Rezultatul analizei ne poate dezvălui cu o oarecare acuratețe științifică nivelul de amenințare pe care acesta îl poate pune asupra zonei de operații, și nu numai.

În evaluarea capabilităților de întrebuințare a unor agenți chimici de luptă sau materiale toxice industriale de către jihadiști voi lua în considerare numai următoarele: *capabilitățile* de care dispune gruparea, *oportunitățile* de întrebuințare și *intenția*. În acest sens, prin capabilitate se înțelege posibilitatea grupărilor jihadiste de a desfășura acțiuni specifice războiului chimic bazate pe capacitatea acestuia de a achiziționa, proiecta, dezvolta sau întrebuința diverse resurse și sisteme de armament în acest scop. Analiza se bazează pe informațiile disponibile privind: pericole chimice de pe teritoriul noului califat, sistemele de armament disponibile, facilitățile de producție și stocare a agenților chimici de luptă, programele de cercetare și dezvoltare existente, precum și metodele utilizate pentru transportul la țintă și diseminarea agenților toxici. În termeni restrictivi, analiza se va proiecta asupra următoarelor întrebări:

1. *Cine*: caracteristicile grupărilor jihadiste care au capacitatea de a utiliza arme chimice în acțiunile planificate și desfășurate.
2. *Ce*: care sunt substanțele toxice posibile a fi utilizate.
3. *Când*: momentele când au fost sau vor putea fi utilizate armele chimice sau substanțele toxice industriale.
4. *Unde*: definește tipul și locația posibilelor ținte.
5. *De ce*: care sunt obiectivele și scopurile pentru atingerea cărora se vor utiliza armele chimice.
6. *Cum*: concepția de întrebuințare a acestora.

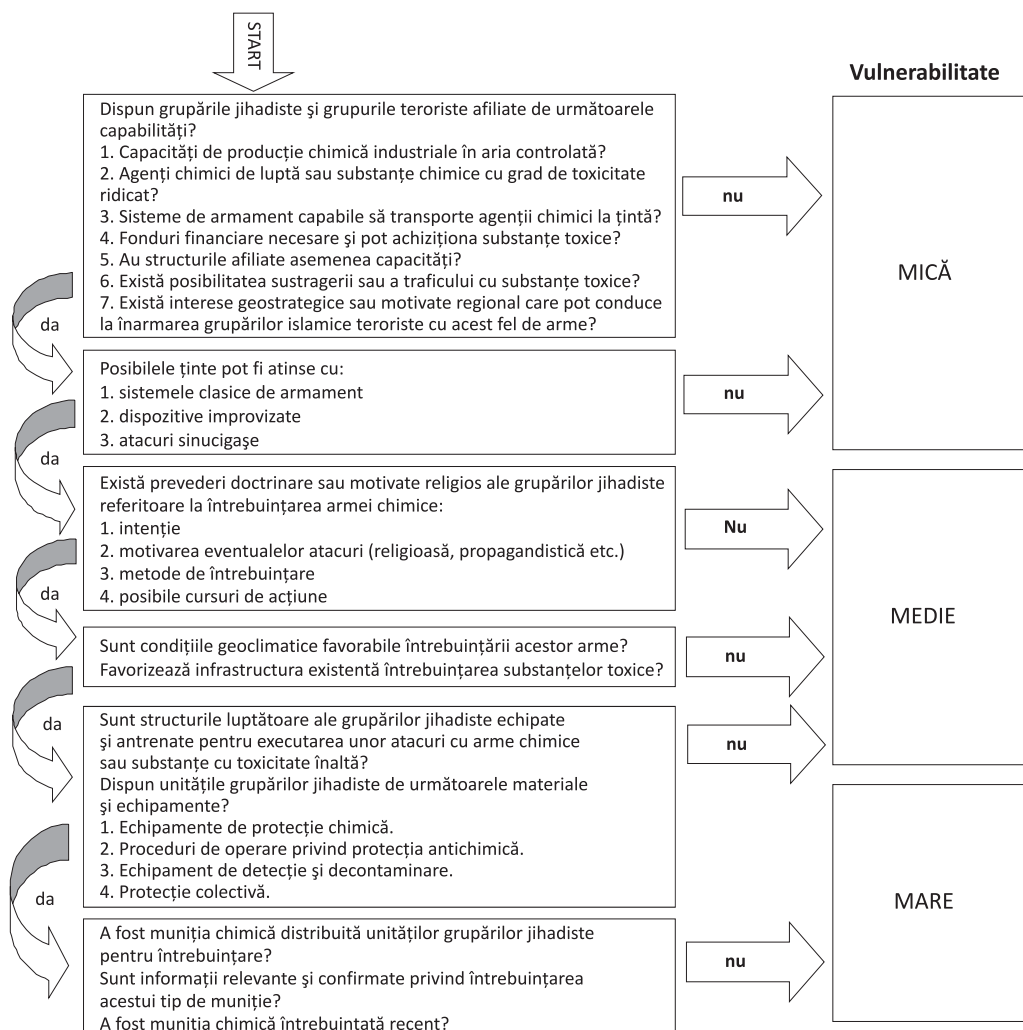
Pentru scopul articolului, *oportunitatea* de întrebuințare a armei chimice se definește ca acea condiție îndeplinită și absolut necesară adversarului în care angajarea armei chimice asupra unei ținte specifice devine eficientă. Practic, analiza va reflecta un ansamblu de factori sintetizați în trinomul *când, unde și cum* grupările jihadiste pot trece la întrebuințarea armele chimice.

Oportunitatea de întrebuințare a armei chimice se definește ca acea condiție îndeplinită și absolut necesară adversarului în care angajarea armei chimice asupra unei ținte specifice devine eficientă. Practic, analiza va reflecta un ansamblu de factori sintetizați în trinomul când, unde și cum grupările jihadiste pot trece la întrebuințarea armele chimice.

Intenția este reprezentată nu numai de scopul și obiectivele grupărilor jihadiste pentru folosirea armei chimice, ci și de deciziile acestora privind selectarea țintelor și a mijloacelor întrebuințate pentru lovirea acestora. De exemplu, intenția poate fi producerea de pierderi, contaminarea, degradarea capacităților oponentilor săi, crearea de panică sau numai simpla demonstrare a capacităților de a utiliza substanțele toxice oriunde și oricând.

Pentru determinarea vulnerabilității, am folosit următorul algoritm:

Iar pentru determinarea nivelului de amenințare chimică în operațiile militare desfășurate de către grupările jihadiste, am folosit un model de matrice de amenințare compilat din versiunile existente și utilizate de către diverse state membre ale NATO sau independente față de un sistem de securitate. Totodată, matricea prezintă și principalele deducții aferente faptelor prezentate anterior privind angajarea armelor chimice de către diferitele grupări jihadiste în acțiunile anterioare.

Deducțiile prezentate vor constitui baza concluziilor finale.

Factori de amenințare și vulnerabilitate	Concluzii rezultate din analiza factorilor de amenințare	Nivel de amenințare apreciat
Capabilități chimice	<p>Grupările jihadist-teroriste care acționează în zonă nu dispun de capacități specifice privind întrebuințarea armelor chimice. Totuși, Statul Islamic are sub control atât foste facilități de producție a agenților chimici de luptă, cât și capacități de industrie chimică. Statul Islamic nu dispune de muniție chimică, dar controlează zone în care aceasta a fost distrusă și poate fi în posesia unor vectori de purtare la țintă deteriorați și care pot servi procesului de inginerie inversă.</p> <p>Statul Islamic a reușit să-și creeze o infrastructură de expertiză în arme chimice. Dispune de profesioniști care au lucrat în cadrul programului chimic al dictatorului irakian Saddam Hussein, precum și de alți ingineri chimiști educați în universități de prestigiu din lume.</p> <p>Fondurile financiare sunt suficiente pentru achiziționarea materialelor de bază pentru sinteza agenților chimici, dar regimul internațional de verificare, impus de Convenția de Interzicere a Armelor Chimice, face imposibilă tranzacționarea acestora.</p>	Mediu

Factori de amenințare și vulnerabilitate	Concluzii rezultate din analiza factorilor de amenințare	Nivel de amenințare apreciat
	Interesele geopolitice ale zonei sunt divergente, dar niciun stat nu susține înarmarea chimică a Statului Islamic sau a altor grupări teroriste.	
Motivare economică	Nu există motivație economică pentru întrebuințare armei chimice. Cele două state pe teritoriul cărora Statul Islamic și grupările jihadiste afiliate și-au construit și declarat califatul sunt semnatare ale Convenției de Interzicere Armelor Chimice.	Mic
Motivare politico-religioasă	Nu există motivare politico-religioasă care să oprească grupările jihadiste de a întrebuința armele chimice. Obiectivul pe termen mediu și declarat de către Statul Islamic este de a-și extinde teritoriile deja ocupate și de a impune legea islamică în forma ei cea mai radicală. Odată achiziționată sau produsă, utilizarea armei chimice asupra diferitelor grupări etnico-religioase existente în zonele de conflict este probabilă și posibilă. Există o puternică motivație religioasă pentru stabilirea, lărgirea și consolidarea califatului, care permite utilizarea oricăror mijloace pentru atingerea acestui scop. Luptătorii Statului Islamic și ai grupărilor jihadiste aferente sau independente sunt motivați religios excepțional și au tendințe genocidale probate împotriva altor grupuri religioase care nu le sprijină ideile politice.	Mare

Factori de amenințare și vulnerabilitate	Concluzii rezultate din analiza factorilor de amenințare	Nivel de amenințare apreciat
Istoricul întrebunțării	Arma chimică a fost utilizată anterior, dar fără eficiența scontată. Atacurile au fost planificate și coordonate deficitar, iar capacitățile ofensive folosite sunt limitate sau neconvenționale. Există o tendință de creștere a interesului pentru aceste arme.	Mic
Intenție	Intenția a fost dovedită.	Mare
Situția de securitate	<p>Forțele de securitate din zonă, cu sprijin informațional și letal al coaliției internaționale, au blocat, până la acest moment, producerea sau achiziționarea de arme chimice clasice.</p> <p>Forțele de securitate nu sunt capabile să controleze activitățile ilicite pe teritoriul califatului. Forțele de securitate nu sunt capabile să descurajeze programul de înarmare chimică a Statului Islamic sau a altor grupări jihadiste din zonă.</p>	Mare
Constrângeri	Nu sunt constrângeri privind folosirea armei chimice.	Mare
Fluiditatea conflictului	Teritoriile controlate sau disputate între Statul Islamic și grupările jihadiste afiliate și celelalte forțe beligerante se schimbă des, rapid și aproape fără avertizare. Zonele disputate la periferia califatului au degenerat într-un conflict static, de tipul Primului Război Mondial. Atacurile aeriene executate au avut succes moderat asupra capacității de luptă a Statului Islamic. Nu există o coerență a forțelor care luptă împotriva Statului Islamic și au loc conflicte între grupările etnico-confesionale participante la operații.	Mediu

Factori de amenințare și vulnerabilitate	Concluzii rezultate din analiza factorilor de amenințare	Nivel de amenințare apreciat
Populația locală	Populația din zonele de conflict este terorizată de atrocitățile comise de jihadiștii Statului Islamic. Criza umanitară în zonele ocupate sau în dispută este extremă. Numărul refugiaților depășește capacitățile de ajutorare a țărilor de destinație. Distribuția etnică sprijină propriile grupuri și miliții.	Mare
Coeziunea grupurilor și leadershipul	Sunt informații care dezvăluie probleme de coeziune între grupurile luptătoare și milițiile etnice de ambele părți. Sunt înregistrate lupte pentru putere sau divergențe privind modul de acțiune și îndeplinire a obiectivelor pe termen mediu și lung. Autoritatea califului nu este recunoscută unanim.	Mediu
Nivelul de pregătire chimică	Aproape inexistent.	Mic
Acțiunile de descurajare	Punctuale, sporadice și necoordonate unitar. Atacurile aeriene au o eficiență limitată din cauza lipsei unui sistem de informații solid la sol. Schimbul de informații (intelligence) dintre partenerii coaliției este limitat.	Mediu
Interesele geopolitice din regiune	Foarte divergente, dar se observă o suficientă coeziune privind lupta împotriva amenințării grupărilor jihadiste islamice.	Mediu
Nivelul de criminalitate	Grupurile jihadiste au un nivel de mobilitate ridicat și se pot deplasa nedetectate în întreaga zonă de interes. Atât forțele de ordine, cât și obiectivele infrastructurii critice și populația civilă se află sub amenințarea permanentă a grupărilor jihadiste. Bandele radicale jihadiste acționează cu violență, iar numărul membrilor este mai mult de patru, ceea ce le conferă un avantaj tactic de sprijin reciproc al acțiunilor, fie ele chiar și executate independent.	Mediu spre Mare

Factori de amenințare și vulnerabilitate	Concluzii rezultate din analiza factorilor de amenințare	Nivel de amenințare apreciat
Răspunsul forțelor de ordine pentru realizare descurajării infracționale	Forțele de securitate sau polițienești sunt ineficiente în executarea misiunilor de descurajare. Rareori, acțiunile acestora se soldează cu capturarea suspectilor, iar răspunsul la apelurile de urgență sunt întârziate de factori administrativi și procedurali diverși.	Mare
Nivelul de pregătire a forțelor de securitate și/sau polițienești	Nivelul de pregătire este sub standardele internaționale. Mulți dintre membrii acestor forțe sunt corupți, nepregătiți, iresponsabili sau colaborează cu criminalii din diverse motive.	Mediu
Situația generală de securitate internă	Situația generală este caracterizată de insecuritate, dar nu de o totală fărădelege și impunitate.	Mediu spre Mare
Cunoștințele privind delimitarea zonelor de acțiune a diferitelor grupări	Zonele controlate de fiecare grupare jihadistă nu pot fi identificate cu acuratețe și sunt extrem de fluide și intercorelate.	Mare

Concluzii

Din analiza prezentată, rezultă că nivelul de amenințare chimică a Statului Islamic și a grupărilor jihadiste afiliate se situează la *nivel mediu*. În situația în care această structură radical jihadistă va procura sau va dezvolta o metodă viabilă de sinteză a unor agenți toxici ce pot fi militarizați, va trece negreșit la întreprinderea acestora. Acest scenariu devine cu atât mai viabil, cu cât operațiunile ofensive ale Statul Islamic au fost stopate, iar teritoriul acestuia redus. Credibilitatea politico-religioasă, extinderea teritorială și consolidarea autorității califatului sunt strâns corelate cu succesele militare al acestuia⁷².

⁷² Harleen K. Gambhir, „Dabiq: The Strategic Messaging of the Islamic State”, *Institute for the Study of War Backgrounder*, 15 august 2015.

Ca urmare, orice opțiune militară ce poate garanta succesul, inclusiv arma chimică, este posibilă.

Pentru moment, cea mai recentă dezvoltare a armelor chimice de către grupurile jihadiste din Irak și Siria a fost limitată la atacurile cu clor. Deși aceste atacuri au demonstrat că grupurile au o înțelegere limitată a tehnicilor și metodelor necesare pentru a face o armă chimică eficientă, aceste încercări demonstrează o schimbare în abordarea Statului Islamic (și a afiliaților) care, dacă va fi dezvoltată și urmată de operațiunile jihadiste în afara zonelor studiate, va deschide o nouă eră, în care lumea se va confrunta cu un terorism cu victime din ce în ce mai multe, cu pierderi în masă din cauza substanțelor chimice.

Eșecul tehnicii în Irak și Siria poate să nu fie considerat o normă și, mai important, nu este un eșec al imaginației. Pe termen lung, este improbabil să credem că, dacă aceste tehnici vor fi îmbunătățite și exportate în afara Irakului și Siriei, grupurile jihadiste nu vor planifica atacuri împotriva infrastructurii chimice, generând un număr semnificativ de victime civile. Pe termen și mai lung, este dificil să se anticipeze modul în care vor decurge lucrurile în condițiile conturării unei ideologii radicale, sporirii accesului la cunoștințe deja răspândite, acceptării instrumentalității violenței și creșterii autonomiei indivizilor.

BIBLIOGRAFIE

1. ***, Arms Control Association, „*Chronology of Libya’s Disarmament and Relations with the United States*”, <http://www.armscontrol.org/factsheets/LibyaChronology>.
2. ***, Army Field Manual No 3-9/Navy Publication No P-467/Air Force Manual No 355-7 *Potential Military Chemical/ Biological Agents and Compounds*, Washington, D.C., Department of the Army, 12 decembrie 1990.
3. ***, ATP-3.8.1 Volume I, *CBRN Defence on Operations*, NATO Standardization Agency, ianuarie 2010.
4. ***, ATP 3-11.36/MCRP 3-37B/NTTP 3-11.34/AFTTP(I) 3-20.70 *Multi-service Tactics, Techniques, and Procedures for Chemical, Biological, Radiological, and Nuclear Aspects of Command and Control*, Washington, D.C., Department of the Army, 12 iulie 2010.
5. ***, Country Profile, Nuclear Threat Initiative, <http://www.nti.org/country-profiles/libya/>.
6. ***, FM 3-11.22. *Weapons of Mass Destruction – Civil Support Team Operations*, Headquarters, Department of the Army, decembrie 2007.

7. ***, Stanag 2133 NBC (Edition 2) *Vulnerability analysis of chemical and biological hazards*, NATO Standardization Agency, 9 March 2004.
8. Alan Cullison, „*Inside Al-Qaeda's hard drive*”, în *The Atlantic Monthly*, nr. 294, 2004.
9. Omar Nasiri, *Inside the Jihad: my life with Al Qaeda*, Basic Books, 2007.
10. Jonathan B. Tucker, „*War of nerves*”, *Chemical Warfare from World War I to Al-Qaeda*, New York, 2006.
11. René Pita, „*Assessing al-Qaeda's chemical threat*”, în *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, vol. 20, nr. 3, 2007.
12. Paz Reuven, „*Global jihad and WMD: Between martyrdom and mass destruction*”, *Current trends in islamist ideology*, nr. 2, 2005.
13. Joshua Sinai, „*Libya's Pursuit of Weapons of Mass Destruction*”, în *Nonproliferation Review*, Spring-Summer 1997, <http://cns.miis.edu/npr/pdfs/sinai43.pdf>.